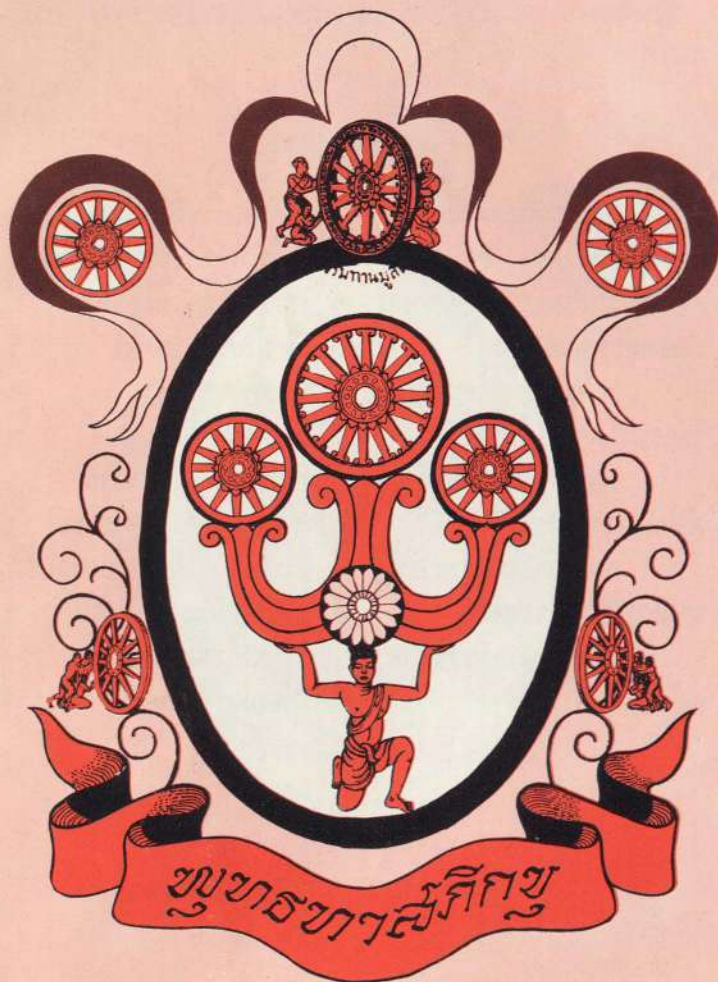

แผ่นดินทอง ต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม

ชุดหมูน้อย อันดับ ๒๖

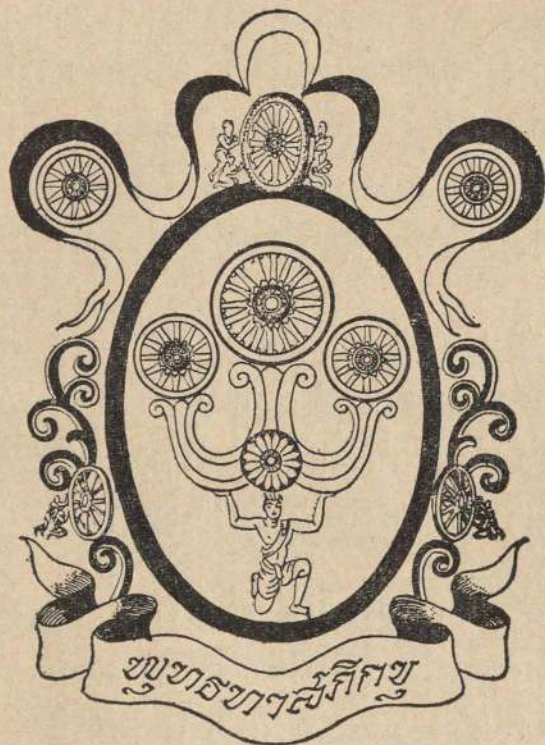
อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย	จะหมนทั่วทั้งราชตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
มั่นหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลูสู่เดรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธรองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งราชตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม
การปฏิบัติธรรมะ คือการปฏิบัติหน้าที่ของตนๆ
แผ่นดินทองของแต่ละคนต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม

ชุดหมอนล้อ อันดับ ๒๐

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๓,๐๐๐ เล่ม

๓๐ กันยายน ๒๕๒๘

(สงวนลิขสิทธิ์)

มี โดยไม่ต้องเป็นของกู

ถ้าจะอยู่ ในโลกนี้ อย่างมีความสุข
อย่าประยักต์ สิ่งทั้งผอง เป็นของฉัน
มันจะสุข ผากระบาล ทำนทั้งวัน
ต้องปล่อยมัน เป็นของมัน อย่าผันมา

เป็นของกู ในอำนาจ แห่งตัวกู
มันจะดู วุ่นวาย คล้ายคนบ้า
อย่างน้อยก็ เป็นนกเขา เข้าตำรา
มันคือว่า “กู-ของ-กู” อยู่รำไป

จะหามา มีไว้ ใช้หรือกิน
ตามระบิล อย่างอิมหนา ก็ทำได้
โดยไม่ต้อง มันหมาย ให้อะไรๆ
ผูกยึดไว้ ว่า “ตัวกู” หรือ “ของกู”

พุทธทาส อินทปัญโญ

คำปรารภ

การจัดทำพิมพ์หนังสือชุดอนุกรมคำศัพท์ภาษาไทย
เหล่านี้ ก็โดยมอบหมายการกลั่นกรองแห่ง วิทยาลัยวิชาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความวิริยะอุตสาหะของ
คณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ราชวิทยาลัย

วิชา: เป็น วิชาจำเป็นขั้นพื้นฐาน ของชาตินิยม แต่เขาสนใจ
กันเพียงไม่กี่คำศัพท์เท่านั้น ส่วนที่รวมกันอยู่. วิชาที่พูด
วิชาจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็น วิชาที่พูดแล้ว แต่เป็น วิชาที่พูด
เสีย วิชาที่พูด การพูดทางภาษาไทย เพราะขาดวิชาที่พูด และ
ที่จะไม่พูดกัน ไม่ได้เลย. วิชาที่มีวิชาที่พูดแล้ว
วิชา: นั้น เป็น วิชาที่พูดแล้ว ของแต่ละคน แต่จะหา
วิชาที่พูดแล้ว กันและกัน และ การที่พูดได้ ระดับที่พูดแล้ว
มีที่พูด.

วิชาที่พูดแล้ว ของคนที่มีพูดแล้วที่สุด คือ การที่พูด
คน มีความสนใจเป็นวิชาที่พูดแล้ว และมีภาษาอื่นใน
ชนิดที่ เป็นไปเช่น กันแต่คนแต่ละคน อยู่ตามภาษาที่พูด
แล้ว และพูดตลอดเวลา. วิชาที่พูดแล้ว ขึ้นอยู่กับ การ
ศึกษา ชนิดที่พูดคือ การที่พูดแล้วของภาษา มีความเป็น
มนุษย์ อยู่ต่อทุกสิ่ง และ สวมบุรุษ.

วิชาที่พูดแล้ว ละต้องเป็นขั้น วัฏ-หรือวัฏ-กติกาศึก
ษาวิชาที่ คำปรารภ ถึงขนาดที่แม้วิชาที่พูดแล้วละ
นี้ได้; ละต้องเคารพ เพื่อให้มี วิชาที่พูดแล้วคนแก่คนใหม่

พระเล้าพระสองมฺ บุคคลที่ชมนมพระแม่โพธิ์ดีเยี่ยม; กะต๊อบ
รักผู้สิ้น ๑๖๖ เป็นเพื่อนเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย; ว=๑๑๖
กล่าวขาน กล่าวขวัญ ชย=๑๒๐ ๑๖๐ ขยายมาในคฤหา
นภาพ, ๑๖=๑๖๐ สามารถยึดหลักความรู้จักอย่างแท้หรือ
แก่เลิศ แล=ฝึกหัดศึกษารู้จักอย่างลึกซึ้ง วิชาที่ประพฤติปฏิบัติ
อันยิ่งใหญ่ ๑๖๐ ๑๖๐; ๑๖๖=๑๖๐ มนต์เข้มแข็ง ถึงความใคร่
ชื่อว่า ๑๖๖ ๑๖๖ ในเขตที่ของนบทุกประการ มิมีขาด
พ้อง นั่นคือ กรรมปฏิวัติธรรม แล=เป็นบุญกุศลอันสูง
สุด ในคฤหาสน์; แล=๑๖๖ เข้าถึง ความหมายอัน
แท้ถึง ๑๖๖ ซึ่งเรียกว่า "ไทยไตรยางค์ธรรม" คือชาติ
- นาค- มหากรรมบริบูรณ์ ถึงกับเป็นนิทาน ขณินที่ผู้
แห่งอยู่พร้อมด้วยคุณ มิมีวันสิ้นมลทิน.

ธรรมใดอัน ก็จะมีผลโลกนี้^๑ ๑๖๖ ๑๖๖ ๑๖๖
ด้วยสัมฤทธิ์ผล แล=เป็นปฏิการธรรมที่สมบูรณ์ ๑๖๖ ของความ
บริบูรณ์ สามารถเจริญ พินิจพิจารณานี้ ให้รู้สิ่งที่ไม่.

ข้อความนี้ กล่าวถึงนภาพสำหรับปฏิการธรรม ครุหา-
ธาจารย์ ไชยธรรม, แต่ที่หากเฉลยผลได้ไปถึง ๑๖๖
ดีอันได้พึงแล้ว ขอของอันอันของความประ-สว๑๖๖ ให้
ผู้ในได้ประสพความสำเร็จ ในกรรมกมลทาน=ทางอัน
ของบุญน เด็กๆ ลูกหลาน ผู้ที่ผู้ได้ตนที่ถึงกรรม
ทุกประการ เกิด ลักเป็นบุญกมล อันใหญ่ของโดยแท้แล้ว.

บุญนภาพ อันเป็น...

ใบกนพการณ ไทย,
๑๓ พ.ศ. ๑๒๖

การปฏิบัติธรรมะ คือการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

ขอได้ทราบว่าการบรรยายปาฐกถาธรรม ทุกครั้ง
ของอาตมา ทำไปด้วยความมุ่งหมายว่า **ศีลธรรมกลับมา โลก
สงบเย็น ปรมัตถธรรมกลับมา โลกสว่างไสว**: แต่มีความ
จริงอยู่ในข้อที่ว่า ถ้าปรมัตถธรรมไม่กลับมา ศีลธรรม
ก็ไม่กลับมา ถ้าโลกไม่สว่างไสวความสงบเย็นก็มีไม่ได้
จึงเป็นการสัมพันธ์กันที่ว่า ปรมัตถธรรมต้องกลับมาให้โลก
สว่างไสวแล้วศีลธรรมก็จะกลับมา ให้โลกสงบเย็น.

ในครั้งที่แล้วมา ได้พูดเรื่องเกิดกิเลสทุกเพลง
เพราะทำผิดเรื่องผัสสะ; ส่วนในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อ
ว่า การปฏิบัติธรรมะ คือการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ.
ขอได้โปรดตั้งข้อสังเกตเป็นพิเศษ ที่อาตมายืนยันว่า การ

ปาฐกถาธรรม ทางสถานีวิทยุ ของท่านพุทธทาสภิกขุ

เมื่อ ๑๙ พ.ค. ๒๕

ปฏิบัติธรรมะนั้น คือการทำหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ หรือกลับกันก็คือ การทำหน้าที่ของตน ๆ นั้นแหละ คือ การปฏิบัติธรรมะ, ธรรมะกับสิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ เลยกลาย เป็นสิ่งเดียวกัน. เดียวกันเราแยกกันไว้ เกินคนละมุมโลก ก็ว่าได้ ธรรมะกับหน้าที่ ที่จริง หน้าที่กับธรรมะ นั้น เป็นสิ่งเดียวกัน.

๕ ๖

ธรรมะคือหน้าที่.

ธรรมะคืออะไร ธรรมะคืออะไร ถ้ากล่าวโดยประวัติศาสตร์ ก็ต้องกล่าวว่า เมื่อมนุษย์รู้จักสังเกตเห็นว่า มีสิ่งที่เป็นหน้าที่ เป็นสิ่งสูงสุด เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด คือ หน้าที่ แล้วก็ออกก่อกำหนดมาโดยทางวาจาว่า ธรรมะ ๆ ๆ ธรรมะ ก็คือหน้าที่ หน้าที่ก็คือธรรมะนั้นเอง. คำพูดว่า ธรรมะ ๆ นี้ มีมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล, ก่อนพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ก็ว่าได้. มนุษย์เริ่มรู้จักสังเกตเห็น สิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ ๆ ที่ จำเป็นสำหรับชีวิต ก็เรียกมันว่าธรรมะ ๆ.

เมื่อได้สังเกตเห็นสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ ก็สอนกัน เรื่องธรรมะ, คือเมื่อได้สังเกตเห็นเรื่องหน้าที่ ก็สอนกันด้วย

เรื่องหน้าที่ ตั้งแต่อย่างต่ำที่สุด ขึ้นไปจนถึงหน้าที่สูงสุด.
 คนเราจะต้องทำหน้าที่; ครูบาอาจารย์ก็เลยสอนเรื่องหน้าที่
 จนเกิดพระพุทธเจ้าขึ้นมาในโลก ก็สอนเรื่องหน้าที่ แต่ว่า
 สูงขึ้นไป จนถึงระดับมรรค ผล นิพพาน.

ธรรมดาแปลว่าหน้าที่ หน้าที่ที่ถูกต้องของ
 วิญญูชน, หรือว่า หน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของ
 ธรรมชาติ ที่อาจจะดับทุกข์ได้. พวกอันธพาลทั้งหลาย
 จะมาอ้างว่าหน้าที่ "ฉันมีหน้าที่ปล้นชิงโมย ฉันก็มีธรรมะ"
 ก็ถูกแล้ว มันก็เป็นธรรมะของแก ก็เป็นธรรมะของ
 อันธพาล, ไม่ใช่ธรรมะในที่นี้. ธรรมะในที่นี้ หมายถึง
 หน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ สำหรับมนุษย์จะอยู่กัน
 เป็นผาสุก ทั้งโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวม.

ธรรมะคือหน้าที่ เมื่อใดมีการทำหน้าที่ เมื่อนั้น
 มันก็มีประโยชน์ คือมีความรอด สงบสุขทั้งส่วนตน
 และส่วนรวม; ธรรมะของอันธพาลนั้น มีแต่จะทำให้เกิด
 ความทุกข์ ยุ่งยากกระส่ำระสายไปทั่วทุกหัวระแหง.

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ที่ใดมีการทำหน้าที่ ที่นั้นมี
 ธรรมะ ขอใช้คำโอหังสักหน่อยว่า ต่อให้ในโบสถ์ ต่อให้ใน

โบสถ์ ในโบสถ์แท้ๆ ถ้ามีแต่ที่นั่งสนับเซียมซี ขอร้อง
 อ้อนวอน กันอยู่เรื่อยไปแล้ว ในโบสถ์นั้นไม่มีธรรมะ
 ที่กลางทุ่งนาที่ไถนาอยู่โครมๆ นั้นนะ มีธรรมะ.

ธรรมะคือหน้าที่, หน้าที่คือธรรมะ ในลักษณะ
 อย่างนี้ ขอได้กำหนดไว้เป็นข้อแรก. ที่ใดมีการทำหน้าที่
 ที่นั้นมีธรรมะ ในโบสถ์แท้ๆ ถ้าไม่มีการทำหน้าที่ มีแต่
 เรียกร้องสิทธิ จะเอานั่นเอานี่ จะเอาโน่น มันเป็นเรื่อง
 สิทธิไม่ใช่หน้าที่ มันก็ไม่มีธรรมะ ในโบสถ์กลับไม่มี
 ธรรมะ, ส่วนไถนาอยู่โครมๆ กลางทุ่งนาเสียอีก กลับจะมี
 ธรรมะ.

๕ ๕ ๕

ธรรมะคือสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงเคารพ.

ที่นี้จะคุยกันให้ละเอียดลงไป ว่าธรรมะ คือสิ่งที่
 พระพุทธองค์ทรงเคารพ, มีพระบาลียืนยันในข้อนี้. พระ-
 องค์ทรงเคารพธรรมะ และว่า พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์
 ทรงเคารพธรรมะ; ตอบได้หลายอย่าง ว่าธรรมะก็คือสิ่ง
 สูงสุด ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ แต่แล้วมันก็สำเร็จอยู่ตรง
 เมื่อมีการทำหน้าที่ หรือปฏิบัติธรรมะนั้น. การปฏิบัติ

หน้าที่ตามที่ได้ตรัสรู้นั้นแหละทรงเคารพ, ทรงเคารพในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ตรัสรู้ จนกลายเป็นหน้าที่อัตโนมัติ. พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพหน้าที่ของพระพุทธเจ้า.

ด้วยเหตุนี้เราจึงมองเห็นความสำคัญ ของสิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ ๆ ซึ่งมีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ ทุกชีวิตจะต้องปฏิบัติ, เลยเกิดบทนิยามได้ว่า **ธรรมะคือการปฏิบัติหน้าที่ ของสิ่งมีชีวิต, ธรรมะคือการปฏิบัติหน้าที่ ของสิ่งมีชีวิต ธรรมะคือการปฏิบัติหน้าที่ ของสิ่งมีชีวิต.**

สิ่งที่มีชีวิตต้องมีหน้าที่ ครอบถ้วนบริบูรณ์ และต้องทำหน้าที่นั้นอย่างครบถ้วน มิฉะนั้นจะต้องตาย เป็นมนุษย์ไม่ทำหน้าที่อย่างครบถ้วน ก็ต้องตาย, สัตว์เดรัจฉานไม่ทำหน้าที่อย่างครบถ้วน ก็ต้องตาย, ต้นไม้ต้นไม้ไม่ทำหน้าที่อย่างครบถ้วน ก็ต้องตาย.

ทุกคนต้องทำหน้าที่.

คุณที่มนุษย์ก็จะเห็นได้ว่า ทุกคนต้องทำหน้าที่ หรือปฏิบัติธรรมะ, ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติ

ธรรมะ นับตั้งแต่ว่าคนขอทานขึ้นไปถึงเทวดาบนสวรรค์,
หรือว่านับตั้งแต่เทวดาบนสวรรค์ลงมา จนถึงคนขอทาน
ล้วนแต่ต้องทำหน้าที่, ล้วนแต่ต้องทำหน้าที่ : ขอทาน ทำ
หน้าที่ของคนขอทาน ก็เรียกว่าธรรมะของคนขอทาน, หน้าที่
ของ กรรมกร ก็คือธรรมะของกรรมกร ธรรมะอย่างยิ่งของ
กรรมกร, หน้าที่ของ ชาวไร่ชาวนาพ่อค้า มันก็เป็นธรรมะ
ของชาวไร่ชาวนาพ่อค้า, หน้าที่ของ ข้าราชการ ก็เป็น
ธรรมะของข้าราชการ หน้าที่ของ พระราชามหาษัตริย์
จักรพรรดิ ก็เป็นธรรมะของพระราชามหาษัตริย์ กระทั่ง
ว่าหน้าที่ของ เทวดาทั้งหลาย ก็คือธรรมะของเทวดา.

ทุกคนต้องทำหน้าที่, ต้องทำหน้าที่, ทำหน้าที่
แล้ว ก็จะเรียกว่ามีธรรมะด้วยกันทั้งนั้น นับตั้งแต่ขอทาน
ขึ้นไปถึงเทวดา. ทุกคนต้องทำหน้าที่.

ดูให้ชัดตรงนี้เป็นกรณีพิเศษที่ว่า เดียวนี้เราไม่รู้สัก
ว่าเป็นธรรมะในการทำหน้าที่ ก็เลยไม่สนุกในการทำหน้าที่.
หน้าที่เป็นสิ่งที่ต้องทำ, เป็นสิ่งที่ต้องทำ. หน้าที่เล็กน้อย
ที่สุด แม้ที่สุดแต่ว่าคนชั้นมากก็ต้องเอา, คนชั้นมากก็ต้องเอา
หน้าที่เล็กน้อยที่สุด มันก็ยังต้องทำ มันก็เป็นธรรมะ

เป็นหน้าที่ในระบับนั้น. ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่นั้นก็คือ การกระทำเพื่อความรอดชีวิตนั่นเอง.

ทำหน้าที่ คือการปฏิบัติเพื่อความรอด.

มีบทนิยามได้อีกว่า การปฏิบัติหน้าที่ ก็คือ การปฏิบัติเพื่อความรอด, ความรอดนั้นมี ๒ อย่าง : อย่างแรกคือ รอดชีวิต หรือ ไม่ตาย. อย่างที่ ๒ คือ รอดอยู่ด้วยเป็นความผาสุกสวัสดิ มีจิตใจสงบเย็น. รอดตายเป็นเรื่องแรก ต้องเอามาเป็นข้อแรกรอดตาย, ครั้น รอดตายอยู่แล้ว ก็ต้องมีอะไรพอที่จะดีที่สุดในที่สุด ก็คือรอดจากกิเลส, รอดจากความทุกข์ มีจิตใจสงบเย็นเป็นพระนิพพาน.

การปฏิบัติธรรมะก็คือเพื่อความรอด, มันก็คือการทำหน้าที่; ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ก็ไม่มีธรรมะ, ปฏิบัติหน้าที่ก็มีธรรมะ. หน้าที่ช่วยให้รอด ดังนั้นสิ่งที่เรียกว่าหน้าที่ๆ นั้นแหละ คือสิ่งสูงสุดสูงสุดอย่างที่เรียกกันว่าพระเป็นเจ้า, พระเป็นเจ้าคือผู้ช่วยให้รอด. ดูให้ดี หน้าที่ นั้นแหละ เป็นสิ่งที่ช่วยให้รอด; ลองไม่ทำหน้าที่ซี พระเจ้าไหนจะช่วย, ลองไม่ทำหน้าที่ให้หนึ่งอันอย่างเดียว พระเจ้า

ไหนจะช่วยได้ มันก็ช่วยไม่ได้. การปฏิบัติหน้าที่นั้น
แหละ คือพระเจ้า ที่จะช่วยให้เรารอด, ใครมีหน้าที่
พระเจ้าก็ช่วยคนนั้น.

สรุปความอีกทีก็ว่า หน้าที่นั้นแหละคือพระเจ้า
ผู้ช่วยให้รอด, ทีเดียวเราจะรอดจากความทุกข์และปัญหา.
ชาติประเทศต้องการจะรอดจากความทุกข์หรือปัญหา
มันก็ต้องมีการทำหน้าที่ที่ถูกต้องกัน อย่างพร้อมหน้า.

ต้องทำหน้าที่ด้วยสติสัมปชัญญะ.

เอาละ, ที่นี้ก็จะพูดไปในข้อที่ว่า เราจะมีการทำ
หน้าที่ ที่เป็นการปฏิบัติธรรมกันได้อย่างไร, จะมีการปฏิบัติ
ธรรมะ ที่เป็นการทำหน้าที่กันได้อย่างไร ?

ข้อนี้ฟังดูก็น่าหัวว่า หน้าที่ต่าง ๆ ที่ท่านทำอยู่ทุกคน
ทุกเมื่อเชียววันนั้นแหละ ยังไม่เป็นธรรมะ, ก็เพราะเหตุ
นึกเดียว เพราะเหตุว่าท่านไม่รู้จักว่าหน้าที่นั้นคือธรรมะ
ท่านทำหน้าที่โดยไม่ได้คิดว่าเป็นธรรมะ. ทุกคนทำหน้าที่
ด้วยความอยากได้เงิน มาแสวงหาความสุข สนุกสนาน
สำเร็จสำราญ, ส่วนมากก็ทำหน้าที่เพื่อจะได้เงินมาซื้อเหล่า

กินอย่างนี้, หรือว่าความจำเป็นบังคับให้ต้องทำหน้าที่ ก็
 เลยรู้สึกเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ ต้องทนทรมานทำ ต้อง
 ฝืนใจทำ; ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วเป็นธรรมชาติไปไม่ได้.

ธรรมชาติคือหน้าที่ หน้าที่ที่ทำอยู่นั้นแหละ, ขอให้
 เข้าใจว่าเป็นธรรมชาติ แล้วจิตใจก็จะเปลี่ยนเป็นว่า ทำ
 หน้าที่เพื่อธรรมชาติ, ทำการทำงานในหน้าที่ เพื่อประโยชน์
 แก่ธรรมชาติ, เพื่อความมีธรรมชาติ ซึ่งเป็น การช่วยให้รอด,
 มันเพิ่มเข้าไปอีกชนิดเดียว. ในการทำงานทุกอย่างที่ทำอยู่นั้น
 เพิ่มเข้าไปอีกชนิดเดียว คือ ความรู้สึกด้วยสติสัมปชัญญะ
 ก่อนแต่ที่จะลงมือทำ. ก่อนแต่จะลงมือทำงานอะไรเพิ่ม
 สติสัมปชัญญะเข้าไป อีกอย่างเดียว สิ่งเดียว ว่านี่คือธรรมชาติ
 นี่คือหน้าที่, นี่คือปฏิบัติธรรมะปฏิบัติหน้าที่; อย่างนั้นมันมี
 ธรรมะสูงสุด ถึงกับเป็นธัมมานุสสติ. เป็นธัมมานุสสติ,
 ธัมมานุสสติ, ตามระลึกถึงพระธรรมเสียก่อนแล้ว จึง
 ลงมือกระทำหน้าที่ หรือทำการงานนั้น. มันก็เลยมี
 ธัมมานุสสติทุกขณะ ทุกเรื่อง ทุกระดับ ที่ทำการงาน, มี
 สติสัมปชัญญะ มองเห็นหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อธรรมชาติ
 จนเกิดความรู้สึกว่าพอใจ ถูกต้องแล้ว, ถูกต้องแล้ว, ถูกต้อง

แล้ว อย่างนั้นถูกต้องแล้ว, อย่างนั้นถูกต้องแล้วพอใจ ถูกต้อง
แล้ว, พอใจ ถูกต้องแล้วพอใจ. รู้สึกอย่างนั้นเสียก่อน ไม่ว่าจะ
จะทำงานอะไร, ไม่ว่าจะทำหน้าที่อะไร.

หน้าที่โดยตรง หน้าที่เลี้ยงชีวิตโดยตรง ก็มีความ
รู้สึกอย่างนั้น ก่อนแต่ที่จะทำงาน; เข้ามาในห้องทำงาน พนม
มือให้แก่ห้องทำงาน หรืออุปกรณ์สำหรับการทำหน้าที่เสีย
ครึ่งหนึ่งก่อน, ระลึกถึงว่าหน้าที่คือธรรมะ, บุชาธรรมะ
แล้วจึงลงมือทำการงาน ก็จะทำกรงานด้วยดี ด้วยจิตที่
เหมาะสม. แม้เป็นชวานาเอาควายเอาวัวเอาไถไปถึงนา
แล้ว พนมมือให้แก่ควาย แก้วัว แก่ไถสักครึ่งหนึ่งก่อน
แล้วจึงลงมือไถนา; อย่างนั้นแหละคือการ มีสติสัมปชัญญะ
เป็นธัมมานุสสติ ทุกขณะที่จะลงมือทำงาน ไม่ว่าจะทำงาน
อะไรงานอาชีพโดยตรงก็มีธัมมานุสสติอย่างนั้น.

ทำทุกอย่างด้วยถูกต้องและพอใจ.

ที่นี้ก็ยังเหลือ หน้าที่ กิจประจำวันเป็นการ
บริหารร่างกาย เราจะต้องทำอะไรบ้าง ก็รู้กันอยู่. เราจะ
ต้องนอน จะต้องตื่นนอน จะต้องล้างหน้า จะต้องอาบน้ำ

จะต้องรับประทานอาหาร จะต้องทำอะไรทุกอย่าง แม้แต่
 ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ซึ่งเป็นหน้าที่ตามธรรมชาติ, ก่อน
 แต่จะทำหน้าที่นี้ แม้แต่จะถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ก็มีจิตใจ
 เป็นธัมมานุสสติเสียก่อน แล้วจึงกระทำ มันก็ทำได้ดี,
 ทำได้ดียังไม่พอ ยังเพิ่มมีความสุข, มีความสุขสงบเย็น.
 พอใจถูกต้อง ให้ถูกต้องพอใจ ในการกระทำทุก
 อิริยาบถ : เมื่อตื่นนอนก็พอใจ เมื่อล้างหน้าก็พอใจ, เมื่อ
 อาบน้ำก็พอใจ, รับประทานอาหารก็พอใจ, ถ่ายอุจจาระ
 ปัสสาวะก็พอใจ, กระทั่งว่าจะไปช่วยเหลือล้างจาน จะช่วยเขา
 กวาดบ้านถูบ้าน ก็พอใจ. ผู้มีหน้าที่ล้างจานถูบ้านกวาดบ้าน
 ทำธัมมานุสสติเสียก่อนว่าหน้าที่คือธรรมะ แล้วก็จะล้างจาน
 ได้ดีที่สุดใน, จะถูบ้านได้ดีที่สุดใน, จะทำอะไรได้ดีที่สุดใน, ทุกก้าวย่าง
 ทุกอิริยาบถ มีสติสัมปชัญญะอันเกี่ยวกับธรรมะ คือพอใจ
 และถูกต้อง.

ความสุขมาจากความพอใจ.

พอใจและถูกต้องนี้ไม่ใช่ของเล็กน้อย พอใจและ
 ถูกต้องเมื่อไร ก็มีความสุขเมื่อนั้น, ความสุขขึ้นอยู่กับ
 ความพอใจและถูกต้อง, ความพอใจมันขึ้นอยู่กับความถูกต้อง.

ทั้งนี้ ต้องมีความถูกต้องก่อน ว่าได้ปฏิบัติธรรมะนี้
 อย่างถูกต้อง; ครั้นถูกต้องแล้วก็พอใจ, ครั้นพอใจแล้วก็
 เป็นสุข. ขอให้ช่วยกำหนดกันไว้ที ๆ ว่า ต้องถูกต้อง ต้องมี
 ความถูกต้อง จึงจะเป็นธรรมะ, ทำหน้าที่อย่างถูกต้อง จึงจะ
 เป็นธรรมะ. ครั้นถูกต้องแล้วก็พอใจ ๆ, ครั้นพอใจ ๆ แล้ว
 ก็ต้องเป็นสุข. นี่เป็นกฎตายตัวที่ว่า ความสุขต้องมาจาก
 ความพอใจเสมอ. ถ้าพอใจมากก็สุขมาก พอใจน้อยก็สุข
 น้อย, ถ้าพอใจทุจริต ก็ความสุขนั้นทุจริต, ถ้าพอใจสุจริต
 ความสุขนั้นก็สุจริต, ความพอใจนั้นสูง ความสุขก็สูง, ความ
 พอใจนั้นต่ำทราม ความสุขก็ต่ำทราม, ความสุขย่อมมาจาก
 ความพอใจอย่างนี้เสมอ. นี่คือตัวธัมมานุสสติ ระลึกถึง
 ความถูกต้อง ซึ่งเป็นตัวธรรมะแท้ ความถูกต้อง, มีความ
 ถูกต้องเป็นหลัก. ครั้นรู้สึกตัวว่าถูกต้องก็พอใจ, เมื่อพอ
 ใจความสุขก็เกิดขึ้น โดยอัตโนมัติ.

ความสุขแท้จริงไม่ต้องใช้เงิน.

ฉะนั้นขอให้ทำให้เกิดความรู้สึก ว่าถูกต้องและพอใจ
 ทุก ๆ การงานที่ทำ, ทุกอิริยาบถที่เคลื่อนไหว ทุกเวลานาที
 ที่มีการกระทำ, เป็นความสุขอย่างแท้จริง ไม่ต้องใช้เงินเลย,

ไม่ต้องใช้เงินเลย. ทำความถูกต้อง รู้สึกพอใจ แล้วก็
 เป็นสุขอันสูงสุดแท้จริง, ไม่ต้องใช้เงินเลย. ที่เอาเงินไป
 ซื้อหากันมากมาย นั้นไม่ใช่ความสุข, ไม่ใช่ความสุข เป็น
 เพียงความเพลิดเพลินที่หลอกลวง, ความเพลิดเพลินที่
 หลอกลวงนี้ จะใช้เงินเท่าไรก็ไม่พอ, ใช้เงินเท่าไรก็ไม่พอ,
 จนเงินไม่พอใช้ จนต้องโกง จนต้องได้ไปอยู่ในคุกในตาราง
 เพราะว่ารูดโกง. ความสุขที่แท้จริง ไม่ต้องใช้เงิน แม้แต่
 สตางค์เดียว; แต่ต้องอาศัยการกระทำทางจิตใจ มีสติ-
 สัมปชัญญะ รู้สึกว่า ถูกต้องแล้ว, พอใจแล้ว แล้วก็ เป็น
 สุขขึ้นมาเอง. ไม่ต้องใช้เงินเลย. เกิดเป็นบทบาทขึ้นมา
 มาว่า ความสุขที่แท้จริง เป็นของให้เปล่า ไม่ต้องใช้
 เงินเลย, ความเพลิดเพลินที่หลอกลวง ต้องใช้เงินอย่างไม่
 รู้จักเพียงพอ.

นี่เรียกว่าเรารู้จักตัวธรรมชาติ ตัวธรรมแท้ คือการ
 ปฏิบัติหน้าที่ จนเกิดความรู้สึกว่าถูกต้อง แล้วพอใจ
 แล้วก็ เป็นสุข, ก็จะทำงานกันอย่างสนุกสนาน เพิ่มขึ้นอีก
 หลายเท่า หลายสิบเท่า หรืออาจจะหลายร้อยเท่าก็ได้.

ขอให้ไปคุมดแมลง ไปคุมแมลงผึ้งสร้างรัง ในที่
 เลี้ยงผึ้ง หรือไปคุมดช่วยกันทำรัง วิ่งทุกตัว วิ่งทำงาน
 วิ่งทำงานอย่างยิ่ง อยู่ตลอดเวลา ทำงานสนุกสนาน.
 ทำไมมนุษย์ไม่ทำงานอย่างสนุกสนาน อย่างนั้นบ้าง, บิด
 ขี้เกียจอยู่ตลอดเวลา ไม่จำเป็นก็ไม่ทำ ไม่จำเป็นก็ไม่ทำ.
 นี้เพราะมันไม่มีธรรมชาติ, เพราะไม่มีธรรมชาติตามธรรมชาติ
 เพราะไม่มีธรรมชาติตามกฎของธรรมชาติ. **ขอให้มีธรรมะ**
 กันเสียเถิด แล้วเราก็จะทำงานได้สนุกสนาน เหมือนกับ
 แมลงผึ้งสร้างรังหรือมดปลวกก็สร้างรัง.

นี่ประโยชน์ของธรรมะช่วยให้ทำงานสนุก เป็น
 สุขเสียเมื่อกำลังทำงาน; ครั้นเป็นสุขเสียแล้ว จะไปหา
 ความสุขอะไรกันอีก มันไม่มี, มันเป็นไปไม่ได้. ถ้าจิต
 มันรู้สึกเป็นสุข เป็นสุขๆเสียแล้ว ก็ไม่ต้องไปอาบอบนวด
 ที่ไหน, ไม่ต้องไปสถานเริงรมย์ที่ไหนดอก. เมื่อเป็นสุข
 เสียแล้ว อิ่มด้วยความสุขเสียแล้ว จะไปกินของสกปรกคือ
 ความเพลิดเพลินที่หลอกลวงนั้นทำไมเล่า. นี่ขอให้
 ทุกคนรู้จัก ทำจิตใจให้อิ่มอยู่ด้วยความสุขบริสุทธิ์ แท้จริง
 แล้วก็จะไม่น้อมไปหาอบายมุข หรือความเพลิดเพลินที่
 หลอกลวงใดๆ.

ขอให้ท่านทั้งหลายรู้จักธรรมะอย่างนี้, ธรรมะคือหน้าที่ ทำแล้วก็เกิดความรู้สึกว่าถูกต้อง, เกิดความรู้สึกว่าถูกต้องแล้วก็พอใจ, เกิดความรู้สึกว่าพอใจแล้วก็เป็นที่สุข. ครั้นเป็นสุขแล้ว มันก็หยุดแสวงหาเรื่องหลอกลวงทั้งหลาย, ไม่ต้องไปห้ามว่า อย่าไปกินเหล้า อย่าไปเที่ยวอบายมุข มันไม่ไปคอก; ถ้ามันมีความสุขที่แท้จริง อีมือก็อีมใจพอตัวเสียแล้ว.

ทุกคนทำหน้าที่แล้วประเทศชาติจะรอด.

เอาละ, ขอให้รู้จักใจความสำคัญของสิ่งที่เรียกว่า ธรรมะ อย่างนี้ จะได้ช่วยประเทศชาติให้รอด จะช่วยประเทศชาติให้รอด ในเมื่อทุกคนสนุกพอใจในการทำงาน. ขอร้องใช้คำว่าทุกตัวด้วย, ทุกคนและทุกตัวรู้สึกสนุกทำหน้าที่. คนทุกคนทำหน้าที่, สัตว์เดรัจฉานทุกตัวที่มีหน้าที่ ก็ทำหน้าที่; เช่นสุนัขก็ไม่บกพร่องในการเฝ้ารักษาทรัพย์สินสมบัติของเจ้าของ, แมวก็ไม่บกพร่องในหน้าที่ของการที่จะพิทักษ์รักษาทรัพย์สินสมบัติของเจ้าของ.

ทุกคนและทุกตัวทำหน้าที่ นี่จึงจะสำเร็จประโยชน์ในการเกิดแผ่นดินธรรมและแผ่นดินทอง.

ชาติประเทศจะรอดได้ เมื่อทุกคนทำหน้าที่ คำเดียวเท่านั้น, คำเดียวเท่านั้น, คำเดียวเท่านั้น ว่าหน้าที่. เมื่อทุกคนทำหน้าที่ ประเทศชาติก็จะรอดได้, เพราะประสบความสำเร็จ ทั้งฝ่ายแผ่นดินธรรมและฝ่ายแผ่นดินทอง. หน้าที่นี้ ต้องทำด้วยความรู้สึกเป็นธัมมานุสสติ อย่างที่กล่าวแล้วข้างต้น, ว่าถูกต้อง แล้วก็พอใจ, แล้วก็มีความสุข แล้วก็ทำสนุก, เป็นสุขเสียในการทำงาน. เหนือออกมาเท่าไร ก็กลายเป็นนามนัตที่เยือกเย็น ชื่นอกชื่นใจไปทั้งนั้น.

แผ่นดินธรรมนำไปเกิดแผ่นดินทอง.

นี่เรา จะต้องสร้างแผ่นดินธรรมก่อน แล้วแผ่นดินทองจึงจะมา; จะสร้างแผ่นดินธรรมได้ ก็ต้องมีธรรมะอยู่ทุกวินาทีทุกอิริยาบถที่เนื้อที่ตัว, นั่นนั่นมัน เป็นแผ่นดินธรรม. ทุกคนเคลื่อนไหวอยู่ด้วยการทำหน้าที่ หรือความถูกต้องของหน้าที่ ที่เรียกว่าธรรมะ, นี่เป็นแผ่นดินธรรม. ครั้นเกิดแผ่นดินธรรมแล้ว มันก็ออกมาเป็นแผ่นดินทอง ทั้งทางกายและทางจิต.

แผ่นดินทองทางกาย คือความสมบูรณ์ทางวัตถุ,
แผ่นดินทองทางจิต คือความสุขสงบเย็นทางจิตใจ.

ต้องสร้างแผ่นดินธรรมกันเสียก่อน แล้วจิตจะเกิด
แผ่นดินทองทั้งทางฝ่ายกาย และฝ่ายจิตใจ.

การสร้างแผ่นดินธรรม อันมหาศาลนี้ จะทำได้
ก็โดยการที่ประพฤติธรรมที่เป็นหน้าที่ : ธรรมะคือหน้าที่,
หน้าที่คือธรรมะ. เขาจะต้องประพฤติธรรมะ หรือมี
หน้าที่อย่างถูกต้อง นับตั้งแต่การกิน การอาบ การถ่าย
การเป็นอยู่ทุกชนิด, กระทั่งการทำหน้าที่การงาน อัน
เป็นหลักโดยตรง มีแต่ความสุขสงบเป็นอยู่ตลอด เวลาทุก
กระเปี้ยตนิ้ว เป็นความสุข เป็นความพอใจ. นี้ สร้างแผ่นดิน
ธรรมได้สำเร็จ คือทุกคนทำหน้าที่ อยู่ด้วยความรู้สึกว่า
ถูกต้อง และพอใจ, เหมือนกับว่าแมลงผึ้งหรือมดปลวก
มันทำงาน มันก็พอใจเป็นสุขสนานอย่างนั้น แผ่นดินธรรม
เกิดแล้ว. ก็คือการปฏิบัติหน้าที่ทุก ๆ ชนิด ไม่มีอะไร
บกพร่อง มันก็เกิดความสุขทั้งทางกายทั้งทางจิตและทาง
วัตถุ; ทางวัตถุก็สมบูรณ์, ทางร่างกายก็สมบูรณ์, ทาง
จิตใจก็สมบูรณ์. นี่มันเป็น แผ่นดินทอง ซึ่งจะต้องมี
จึงจะไม่เสียชาติที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และโดยเฉพาะที่ได้
พบพระพุทธศาสนา.

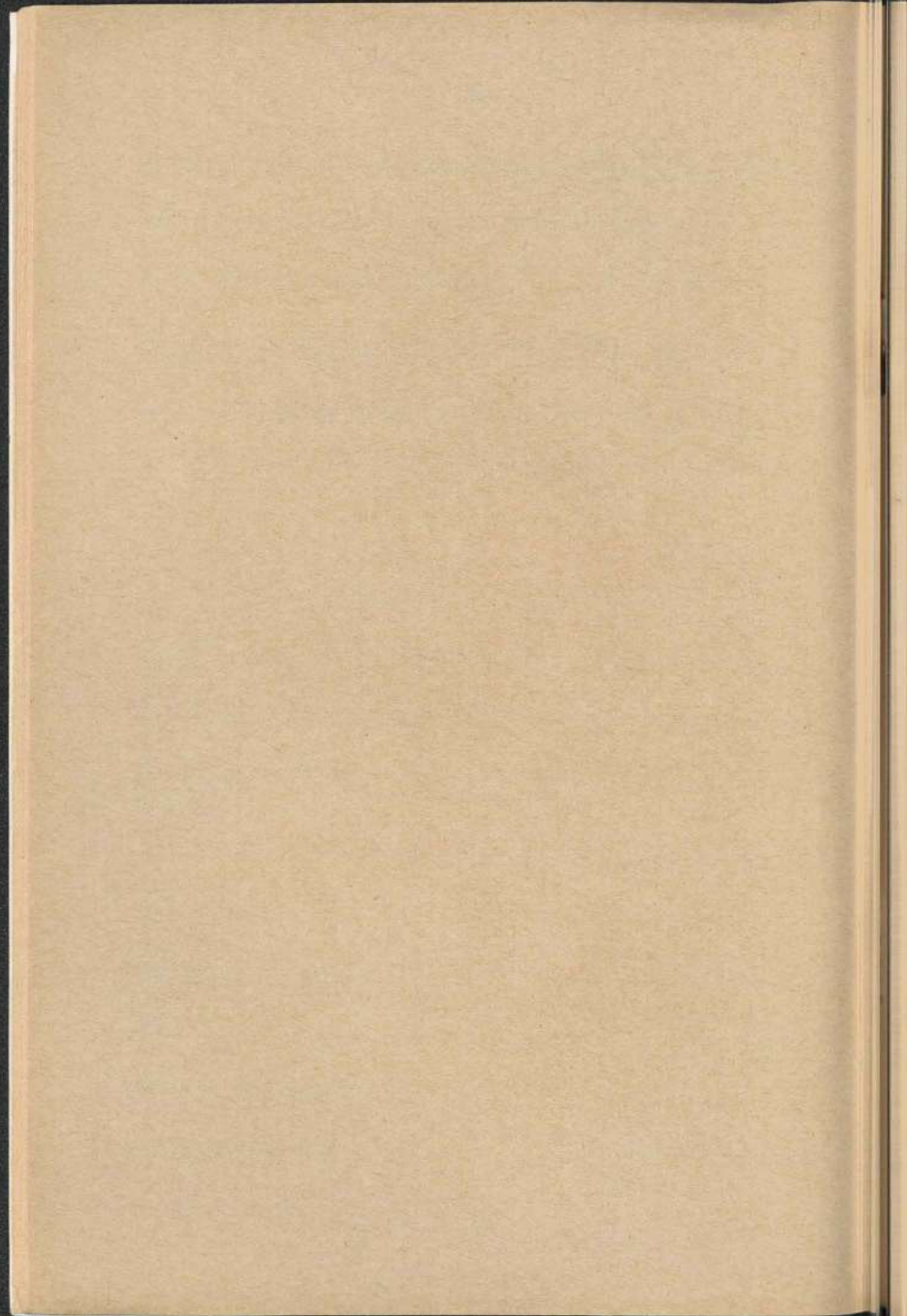
ทำงานด้วยสติสัมปชัญญะ เกิดเป็นธัมมานุสสติ
ก็มีปฏิฐาน^๕ขึ้นมา เมื่อกำลังทำงาน รู้สึกว่าถูกต้องแล้ว
ถูกต้องแล้ว ๆ ๆ แล้วก็พอใจ ๆ ๆ, แล้วก็มีความสุขโดยอัตโนมัติ
ตลอดเวลาที่ทำ. มันก็เป็นการ หมดปัญหา เต็มไปด้วยความ
สุข, เต็มไปด้วยการงานที่เกิดประโยชน์, เกิดสิ่งที่พึง
ปรารถนาทุกอย่างขึ้นมาได้ เพราะทุกคนทำหน้าที่. นี่แหละ
คือการปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นหน้าที่.

ธรรมะเป็นคำเก่าแก่ ก่อนศาสนาใดๆ; มนุษย์
ที่นั่นรู้จักพูดออกเสียงว่าธรรมะ ๆ เมื่อเล็งถึงหน้าที่
ที่สิ่งที่มีชีวิต จะต้องทำ ทั้งมนุษย์ทั้งสัตว์เดรัจฉาน และ
ทั้งต้นไม้ต้นไม้ทั้งหลาย.

หวังว่าท่านสาธุชนทั้งหลาย จะรู้จัก สิ่งที่เรียกว่า
หน้าที่ หรือสิ่งที่เรียกว่า ธรรมะ นั้น ๆ ในฐานะเป็นสิ่ง
เดียวกัน. อย่าทำหน้าที่เพราะความจำใจ; กลัวอดตาย
ก็ต้องทำหน้าที่, ถูกบังคับ ก็ต้องทำหน้าที่. ขอให้ทำ
หน้าที่ด้วยความสมัครใจ ว่ามันเป็นสิ่งที่ช่วยให้รอด ทั้ง
ทางร่างกายทั้งทางค่านจิตใจ. หน้าที่เป็นสิ่งที่ช่วยให้รอด

อย่าให้ โบสถ์วิหารว่างจากธรรมะเลย, จงช่วยกันทำ
 หน้าที่ในโบสถ์และวิหาร อย่าให้เสียเปรียบกลางทุ่งนา
 ในเรือกในสวน ที่คนเขาทำหน้าที่กันอย่างสนุกสนาน.

แล้วเราทั้งหลาย ก็จะสามารถสำเร็จ ในหน้าที่
 ของมนุษย์ มีแต่ความสงบสุขอยู่ ทุกทิพาราตรีกาลเทอญ ๗๑

แผ่นดินทองของแต่ละคน
ต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรม ในครั้ง^{๕๕}นี้ อาตมาก็ยังคง
กระทำไป ด้วยความหวังว่า *ปรมาตถธรรมกลับมา โลก
สว่างไสว*. *ปรมาตถธรรม*คือธรรมที่เป็นความจริงสูงสุด
ซึ่งมนุษย์ควรจะรู้; ถ้าได้กลับมาแล้ว มนุษย์หรือใน
หมู่มนุษย์นั้นก็จะมีแสงสว่างไสว แจ่มแจ้งในหนทางที่
จะดำเนินไป. ในเบื้องต้นที่สุดมีความหวังว่า *ศีลธรรม
กลับมาโลกาสงบเย็น*, พอมาถึงขั้น^{๕๕}นี้ ก็มีความหวังว่า
ปรมาตถธรรมกลับมาโลกาสว่างไสว เราจะต้องสนใจ ในสิ่งที่
เรียกว่า *ปรมาตถธรรม*.

ในครั้งที่แล้วมานั้น ได้บรรยายโดยหัวข้อว่า การ
ปฏิบัติธรรมคือการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ ส่วนในวัน^{๕๕}

* ปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุ ของท่านพุทธทาสภิกขุ
เมื่อ ๑๖ มิ.ย. ๒๔

บรรยายโดยหัวข้อว่า แผ่นดินทองของแต่ละคนต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม.

ผลประเสริฐต้องเกิดจากมีธรรมอันถูกต้อง.

การกระทำทุกอย่าง มีความจริงของธรรมชาติ ก้ำก๊ับอยู่^๕ ทั้งนั้น ในที่นี้เราเรียกว่าปรมาตถธรรม, คือ ความจริงในข้อที่ว่า แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม คนสมัยนี้อาจจะเรียกว่าปรัชญา หรือ philosophy หรืออะไรก็ได้ แต่ถ้าไม่ใช่ความจริงที่แท้จริง ที่เด็ดขาดสูงสุด ในเบื้องหลังแล้ว ก็ไม่ทำหน้าที่อย่างนี้ได้.

ขอให้ถือเป็นหลักว่า มัน มีความจริงสูงสุด อยู่เบื้องหลังของการกระทำ ที่จะต้องทำให้ถูกต้องตรงตามกฎของธรรมชาติข้อนั้นแล้วก็จะประสบความสำเร็จ, ประสบความสำเร็จโดยที่เจ้าตัวผู้^๕นั้น รู้ตัวก็มี ไม่รู้ตัวก็มี. ถึงอย่างไรก็ดี การกระทำทุกอย่าง มีความจริงอันเด็ดขาด อย่างใดอย่างหนึ่ง ประจำตัวมันเอง.

ในกรณี^๕นี้ อาจจะมีบางคนเข้าใจว่าเราสร้างแผ่นดินทองได้ ก่อนสร้างแผ่นดินธรรม; ตามธรรมดาคคนก็มักจะ

หาเงินหาทองหาอำนาจวาสนา แล้วจึงค่อยบำเพ็ญการกุศล หรือสร้างการกุศล สร้างวัดสร้างวาเป็นต้น. ^{นั่น}มัน มีรูปแบบว่าหาเงินหาทองก่อนแล้ว จึงค่อยหาธรรมะ. แต่ครั้นมาบัดนี้ ^{นี้}ที่จะสร้างแผ่นดินทองในกรณีนี้ ต้องมีแผ่นดินธรรมกันเสียก่อน, ต้องมีความถูกต้องที่เป็นของธรรมะก่อน, แล้วจึงจะได้ประสบความสำเร็จที่ควร จะเรียกว่าทอง. แต่ก็ไม่ได้หมายถึงทองที่เป็นเหยื่อของกิเลส; หมายถึงความถูกต้องความประเสริฐที่น่าชื่นใจ ต้องมีแผ่นดินธรรมก่อนแล้ว จึงจะมีแผ่นดินทองได้. แต่อาจจะมีความเข้าใจว่า เราสร้างแผ่นดินทองได้ก่อน แผ่นดินธรรม ดังที่กล่าวแล้ว.

แผ่นดินธรรมคืออะไร? โดยใจความสั้นๆ แผ่นดินธรรมก็คือ การที่ทุกคนทำหน้าที่ของตนๆ โดยไม่บกพร่อง, ทุกคนทำหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง นั้นจึงจะเกิดแผ่นดินธรรมขึ้นมา. เพราะคำว่าธรรม แปลว่าหน้าที่, หน้าที่นั้นแหละคือธรรม; ทุกคนทำหน้าที่ของตนโดยไม่บกพร่อง แล้วก็เรียกว่าเป็นการสร้างแผ่นดินธรรม.

มธรรมกำกับจกยมรบทุกหน้าที.

ขอให้มองเห็นความจริงสักข้อหนึ่งว่า ปัญหาของมนุษย์ทุกชนิดทุกระดับ จะหมดไปทันที ถ้าทุกคนทำหน้าที่ตามหน้าที่, ทุกคนๆๆ ทำหน้าที่ ถูกต้องตามหน้าที่ ในโลกนี้ปัญหาจะไม่มีเหลืออยู่เลย. เดียวนี้มีปัญหาเหลือ เพราะคนไม่ทำให้ถูกต้องตามหน้าที่ นั้น มันมีมากนัก, ปัญหา ทุกระดับ ทุกชนิด ทุกยุคทุกสมัยจะหมดไปจากโลกนี้ทันที ถ้าทุกคนทำหน้าที่ถูกต้องตามหน้าที่ และทำกันทุกคนจริงๆ.

ถ้าจะถามว่า อะไรเล่าเป็นเครื่องผลักดันให้คนทำหน้าที่? อะไรเป็นเครื่องกระตุ้นให้กระทำที่เรียกกันว่า motive, อะไรเป็นเครื่องผลักดัน ให้คนทำหน้าที่? ขอตอบว่า ความยืมได้กับหน้าที่ นั้นแหละเป็น motive อันสูงสุด ที่จะทำให้คนทำหน้าที่.

ทำอย่างไรจึงจะยืมได้กับหน้าที่? เพราะพอมองดูที่หน้าที่แล้วก็สั้นหัว แล้วก็เบือหน่าย, แล้วก็อยากจะหลบหน้าไปเสียด้วยซ้ำไป. ทำอย่างไรจึงจะยืมกันได้ กับสิ่งที่เรียก

หน้าที่? ข้อนี้ตอบว่า เพราะว่ารูจักสิ่ง^๗ที่เรียกว่าหน้าที่นั้น
อย่างถูกต้อง; เพราะรูจักสิ่ง^๘ที่เรียกว่าหน้าที่นั้นอย่างถูกต้อง
คือรู้ว่าหน้าที่นั้นแหละคือธรรมะ ธรรมะอันสูงสุดก็คือ
หน้าที่^๙นั่นเอง.

ขอให้ทำความเข้าใจในข้อนี้ให้มากเป็นพิเศษ, ว่า
หน้าที่^๑ๆ นั้นแหละคือธรรม, หน้าที่^๒ๆ นั้นแหละคือชีวิต,
พอปราศจากหน้าที่ ก็ปราศจากชีวิต. ลองไม่ทำหน้าที่
มันก็ต้องเสียชีวิต; ฉะนั้นหน้าที่^๓นั้นคือชีวิต. หน้าที่^๔
นั้นคือสิ่งที่จะช่วยชีวิตให้รอด, หน้าที่คือธรรมะ, หน้าที่^๕
ก็คือพระเป็นเจ้า เพราะว่าหน้าที่^๖เป็นผู้ช่วยให้รอด. ใครๆ
ลองไม่ทำหน้าที่ แล้วมานอนอ้อนวอนให้พระเจ้าช่วยอยู่
พระเจ้านั้นจะช่วยให้ได้? ต้องทำหน้าที่, หน้าที่^๗นั้นคือ
ธรรมะ ธรรมะคือพระเจ้านั้นแท้จริง, ธรรมะคือทางรอด
อันแท้จริง, เรียกว่า ธรรมะนั้น คือตัวชีวิตก็ได้, ไม่มี
ธรรมะแล้ว มันก็เท่ากับหมดชีวิต. หรือว่าหน้าที่^๘นั้นคือ
ชีวิตก็ได้; เพราะว่าไม่ทำหน้าที่แล้ว มันก็หมดค่าหมดความ
หมายของชีวิต. ดังนั้น ธรรมะจึงคือสิ่งที่ช่วยให้รอด
โดยแท้จริง, ช่วยผู้ปฏิบัติหน้าที่, ช่วยผู้ปฏิบัติธรรมะ

นั้นแหละให้รอด โดยแท้จริง. เมื่อรู้ว่าหน้าที่คือทางรอด
อันแท้จริงตั้งหน้าอย่างถูกต้องแล้ว คนก็ยอม, ยอมรับหน้าที่
ยอมรับธรรมะ. พอมีหน้าที่ แสดงออกมาว่าจะต้องทำ ก็ยอม
รับด้วยความพอใจ, แล้วก็ทำไปด้วยความพอใจ ด้วยความ
เป็นสุขสนุกสนานในการทำหน้าที่. นี่เป็นความลับอันหนึ่ง
ของธรรมชาติ ที่จะต้องรู้จัก ที่จะต้องเข้าใจให้ถึงที่สุดว่า
สิ่งที่เรียกว่า หน้าที่กับธรรมะนั้น เป็นสิ่งเดียวกัน.

ธรรมะคือน้ำที่ ทดองปลูกต.

ที่นี่ยากจะขอโอกาส พูดถึงสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ
ให้ละเอียดออกไปอีกสักหน่อย. ธรรมะคือน้ำที่, ธรรมะ
ในฐานะที่เป็นพระเป็นเจ้าสูงสุด ก็คือกฎของธรรมชาติ,
ธรรมะคือกฎของธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือกฎที่ป-
บ้จยดาในพระพุทธศาสนา. ถ้าอย่างนี้ธรรมะก็คือพระเจ้า
เพราะว่าเป็นกฎสูงสุดที่ควบคุมสิ่งทั้งปวง ทำให้สิ่งทั้งปวงเกิด
ขึ้น ตั้งอยู่และดับไปเหมือนกับพระเป็นเจ้าบันดาล.

ที่นี้ธรรมะในความหมายหนึ่ง ในฐานะเป็นหน้าที่
ของสิ่งที่มีชีวิตทุกชีวิต และตามกฎของธรรมชาติ. บรรดา

สิ่งที่มีชีวิต ต้องมีหน้าที่ ที่จะหล่อเลี้ยงชีวิต รักษาชีวิต, ถ้ามันไม่มีการทำหน้าที่ มันก็ไม่มีชีวิต. ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่า หน้าที่ นั้นแหละ จึงเป็นของจำเป็นสำหรับสิ่งที่มีชีวิต, แต่เดี๋ยวนี้เราเรียกว่าธรรมหรือธรรมะ. ธรรมหรือธรรมะ คือหน้าที่ ธรรมะคือหน้าที่ของทุกสิ่งที่มีชีวิตนี้เป็นกฎของธรรมชาติอันเฉียบขาด ซึ่งใครๆ จะปฏิเสธไม่ได้ จะละเลยไม่ได้.

อีกประการหนึ่งคู่ต่อไป ก็ ธรรมะในฐานะสิ่งที่ พระพุทธองค์ก็ทรงเคารพ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรง เคารพธรรมะ. ข้อนี้เป็นคำตรัสของพระองค์เอง เมื่อตรัสรู้ แล้วใหม่ๆ พิจารณาหาที่เคารพ ในที่สุดก็ทรงพบว่าธรรมะ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพ. ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงเคารพธรรม หรือธรรมะ ในฐานะเป็นสิ่งที่ สูงสุด; จะพูดอย่างโวหารธรรมดาสามัญก็ได้ว่า ทรง เคารพในหน้าที่ของพระองค์เป็นสิ่งที่สูงสุด. หน้าที่ของ พระพุทธเจ้ามีอยู่อย่างไร ก็ทรงเคารพในฐานะเป็นสิ่งที่สูงสุด. นี้แหละ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพธรรมะหรือ หน้าที่. ถ้าเล็งถึงสิ่งที่สูงสุด กฎของธรรมชาติเป็นของตายตัว

ให้เกิดทุกข์เกิดสุข หรืออยู่เหนือทุกข์เหนือสุขได้ตามความ
ประสงค์ ก็ยังเป็นธรรมะอยู่นั้นแหละ คือ กฎของธรรมชาติ
ซึ่งแม่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็ทรงเคารพ.

ที่^๕ธรรมะในฐานะที่เป็นสิ่งแรกที่มนุษย์สังเกตเห็น
เป็นสิ่งสำคัญที่สุด, กล่าวได้ว่า โดยประวัติศาสตร์อันดึก
ดำบรรพ์ มนุษย์แรกเจริญก้าวหน้าขึ้นมา จากความเป็นคน
ป่าเถื่อนนั้น ได้สังเกตเห็นว่า มันมีสิ่งที่เรียกว่า ธรรมะคือ
หน้าที่ๆ, ถ้าเรียกเป็นภาษาไทยเดียวกันก็คือหน้าที่ๆ, ก็ได้
สังเกตเห็นว่า มันมีสิ่งที่เรียกว่า หน้าที่ ที่จำเป็นที่สุดที่
ต้องทำ ไม่ทำไม่ได้, ทำแล้วเป็นความเจริญถึงที่สุดได้,
แล้วก็เรียกว่าธรรมะๆ เป็นคำที่ได้พูดได้ใช้กันอยู่ ตั้งแต่ก่อน
พุทธกาล; หมายความว่ามนุษย์รู้จักธรรมะ รู้จักหน้าที่
ในนามว่าธรรมะมาแล้ว ตั้งแต่ก่อนครั้งพุทธกาล. คำว่า
ธรรมะจึงมีใช้พูดกันอยู่มาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล, หมายถึง
หน้าที่, หมายถึงเรื่องของหน้าที่.

แม้ในปัจจุบันนี้^๕ ที่ว่า ธรรมะคือคำสั่งสอนของ
พระพุทธรูปเจ้านั้น ก็หมายถึงคำสั่งสอนเรื่องหน้าที่ ที่จะ
ต้องทำให้ดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง โดยประการทั้งปวง.

ธรรมะก็ยังคงเป็นหน้าที่อยู่นั่นเอง, เป็นของที่มีมาแต่คัก
 กำบรพ, เป็นหน้าที่ที่อธิบายสูงขึ้นมาตามลำดับ ๆ จนได้
 ขยายตัวออกมาอยู่ในรูปของสิ่งที่เรียกว่าศาสนา, หรือ
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสูงสุดอย่างนี้ ไม่มีอะไรจะสูงสุดศักดิ์สิทธิ์
 ยิ่งไปกว่า.

บัดนี้เกรงว่าคนเราพวกเรา อาจจะเข้าใจผิด เอา
 ธรรมะไปไว้ในฐานะของที่จะตามหลังแผ่นดินทอง, เขาไป
 ไว้ตามหลังแผ่นดินทอง คือเขาไปเป็นลูกน้องของเงิน ของ
 ทรัพย์สินสมบัติข้าวของไปเสีย. ธรรมะหรือแผ่นดินธรรมน
 จะต้องมาก่อนแผ่นดินทองโดยแน่นอน.

แผ่นดินไทยสร้างแผ่นดินธรรม

นำเป็นแผ่นดินทอง.

ทีนี้ก็ขอพูดถึงเรื่องแผ่นดิน, แผ่นดินกันสัก
 เล็กน้อย. เราพูดกันอยู่เดี๋ยวนี้ว่า แผ่นดินไทยกำลังสร้าง
 แผ่นดินธรรม เพื่อแผ่นดินทอง; นี่เป็นคำพูดที่ถูกต้อง
 ที่สุด เป็นปรมาัตถ์ที่ถูกต้องที่สุด. แต่บางคนอาจจะไม่

เข้าใจ, เพียงแต่ได้ยินแล้วก็รับถือเอาไว้ โดยที่ไม่ต้องเข้าใจ. ขอให้ทำความเข้าใจในข้อนี้ให้เต็มที่ว่า แผ่นดินไทย สร้างแผ่นดินธรรม เพื่อแผ่นดินทอง.

แผ่นดินทองอย่าหมายถึงเงินทอง ซึ่งเป็นเหยื่อของกิเลสเลย; แต่หมายถึงความประเสริฐสูงสุด เป็นความดับทุกข์สิ้นเชิงของมนุษย์, มีค่ามากกว่าเงินทองเพชรพลอยใดๆ, มีความหมายเล็งถึงพระนิพพาน. แผ่นดินทองหรือโลกของพระศรีอาริยมุตไตรย มีแต่ความผาสุกโดยส่วนเดียว, ไม่มีความทุกข์เลย. นี้แผ่นดินทอง เป็นผลของแผ่นดินธรรม, คือการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่มีบกพร่อง, และเป็นกฎของธรรมชาติที่ว่า จะสร้างแผ่นดินทองด้วยแผ่นดินธรรม.

เมื่อพูดถึงแผ่นดินไทย แผ่นดินไทยก็มีความหมายพิเศษ ที่ควรจะสนใจหรือเข้าใจถึง, แผ่นดินไทยสำคัญอยู่ที่คำว่าไทย. คำว่าไทยหมายความว่า ไม่ใช่ทาส แต่เป็นอิสระ; ดังนั้น แผ่นดินไทย จึงหมายถึงแผ่นดินของคนที่เป็นอิสระจากกิเลส, ไม่เป็นทาสของกิเลส, ไม่อยู่ใต้อำนาจบีบบังคับของกิเลส จึงจะเรียกว่าไทย หรือเป็นแผ่นดิน

ไทย. ถ้าจิตใจเป็นอิสระไม่เป็นทาสของกิเลสแล้ว มันก็
 ง่ายเหลือจะง่าย, ง่ายในการที่จะสร้างแผ่นดินธรรม,
 มีจิตใจเป็นอิสระ เป็นคนไทยกันเสียก่อน มันจึงจะแน่นอน
 ว่า จะสร้างแผ่นดินธรรม. เพราะถ้าใครมันเกิดเป็นทาส
 ของกิเลส ด้วยความโง่ ด้วยอวิชชา ค้นหาอะไรก็ตาม ไปเป็น
 ทาสของกิเลสเสียแล้ว ก็ไม่มีความเป็นอิสระ ก็ไม่มีความ
 เป็นไทย, มันก็ไม่มีแผ่นดินไทย ที่อาจจะสร้างแผ่นดินทอง.

ขอให้ท่านทั้งหลาย กำหนดขั้นนี้ไว้ให้ดีๆ ว่า
 แผ่นดินไทยหมายถึงแผ่นดินของคนที่เป็นอิสระจาก
 กิเลส แล้วก็สามารถที่จะสร้างแผ่นดินธรรม, แล้ว
 แผ่นดินทองก็เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ.

แผ่นดินธรรมคือการทำหน้าที่ ด้วยจิตใจที่
 เฉลียวฉลาด อย่างเพียงพอ อย่างถูกต้อง. คือปฏิบัติหน้าที่
 อย่างถูกต้อง; ถ้าไม่มีความรู้เพียงพอ ก็ไม่รู้จักหน้าที่
 และปฏิบัติหน้าที่อย่างที่ไม่ถูกต้อง. แผ่นดินธรรมนี้
 ต้องสร้างกันโดยหน้าที่, ไม่ได้สร้างกันในโบสถ์หรือในวัด,
 หรือในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ แต่ก็ สร้างตรงที่ ๆ ทำหน้าที่.

ที่ไหนมีการทำหน้าที่ ที่นั่นแหละมีแผ่นดิน
ธรรม; ในโบสถ์หรือในวัด ถ้าไม่มีการทำหน้าที่ก็ไม่มี
ธรรมะ, ที่กลางทุ่งนาที่ทำนาอยู่อย่างตั้งอกตั้งใจนั้นเสียอีก
มีการทำหน้าที่ แล้วก็มีธรรมะ. ธรรมะไม่ได้สร้างด้วย
ความเป็นทาสของกิเลส, แต่ต้องสร้างด้วยสติปัญญา
ขอให้สนใจในข้อนี้.

สรุปความว่า แผ่นดินไทยที่เป็นอิสระ นั้นแหละ
จึงจะสร้างแผ่นดินธรรม, แผ่นดินธรรมที่แท้จริงเท่านั้น
แหละ ที่จะสร้างแผ่นดินทอง หรือบันดาลให้เกิด
แผ่นดินทอง.

หลักปฏิบัติเพื่อสร้างแผ่นดินธรรม.

ที่นี้ก็จะมาคุยกันถึงเรื่องการสร้างแผ่นดินโดยเฉพาะ
สร้างแผ่นดินธรรมกันอย่างไร? แผ่นดินไทยจะเป็นแผ่นดิน
ธรรมได้อย่างไร? ข้อนี้มีหลักเกณฑ์ ที่อยากจะระบุให้ชัดว่า
จะต้องสร้างด้วยการทำหน้าที่ กันอย่างถูกต้อง, ซึ่งจะขอ
จำแนกเป็น ๖ ชั้น หรือ ๖ ระดับว่า:-

- เป็นบุตรที่ดี ของบิดามารดา, มีหน้าที่อย่างถูกต้อง.
- เป็นศิษย์ที่ดี ของครูบาอาจารย์, มีหน้าที่อย่างถูกต้อง.
- เป็นเพื่อนที่ดี ของเพื่อน, มีหน้าที่อย่างถูกต้อง.
- เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติ, มีหน้าที่อย่างถูกต้อง.
- เป็นสาวกที่ดี ของพระศาสดา, มีหน้าที่อย่างถูกต้อง.
- ในที่สุดก็ เป็นมนุษย์ที่เต็ม, เต็มตามความหมายของคำว่า มนุษย์. ถึงที่สุดแห่งการทำหน้าที่อย่างถูกต้อง, มีการทำหน้าที่ไม่บกพร่อง ในการเป็นคนดีทั้ง ๖ ชนิด คือเป็น บุตรที่ดี เป็นศิษย์ที่ดี เป็นเพื่อนที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี เป็นสาวกที่ดี แล้วก็เป็นมนุษย์ที่เต็ม.

การที่จะสร้างแผ่นดินนั้น มันสำคัญอยู่ที่คน ; คนดีอยู่ในแผ่นดิน ก็เป็นแผ่นดินดี, คนไม่ดีอยู่ในแผ่นดิน แผ่นดินก็เป็นแผ่นดินเลว, แผ่นดินที่มีคนดีอยู่ ก็เป็นแผ่นดินที่ดี คือมีธรรมะ. ทุกคนจะต้องมีอนุสติ ในธรรมะ ระลึกนึกถึงธรรมะ ตัวธรรมะ คือตัวหน้าที่ ที่ทำความเป็นคน : ตัวธรรมะที่ทำให้เป็นบุตรที่ดี, เป็นศิษย์ที่ดี, เป็นเพื่อนที่ดี, เป็นพลเมืองที่ดี, เป็นสาวกที่ดี,

และเป็นมนุษย์ที่เต็ม, จะต้องมิตติสัมปชัญญะควบคุม
 ทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ในการทำหน้าที่. แม้
 จะเป็นหน้าที่เล็กน้อยเท่าไร ก็ทำไปด้วยความรู้สึกว่า
 มันถูกต้องแล้วและพอใจ; ยิ่งเป็นหน้าที่ชั้นสูง ก็ทำ
 ด้วยความรู้สึกว่า ยิ่งถูกต้องและยิ่งพอใจ, มีความรู้สึกว่า
 ถูกต้องแล้วก็พอใจ ในที่ทุกหนทุกแห่ง โดยรายละเอียดทุก
 วินาที มีแต่ความถูกต้องทุกกระเปาะของชีวิต. จิตใจ
 มีแต่ความถูกต้อง ชื่นใจตัวเองอยู่ทุกขณะ ทุกเวลา จนกล่าว
 ได้ว่ามีสวรรค์อยู่ทุก ๆ อิริยาบถในชีวิตนั้น. ส่วนอบายหรือ
 นรกนั้น มันปิดตัวเองไปหมดแล้ว โดยอัตโนมัติ เพราะ
 ว่าถ้าทำได้อย่างนี้, มีความรู้สึกถูกต้องและพอใจในหน้าที่
 ยกมือไหว้ตัวเองได้ตลอดเวลาอย่างนี้, มีสวรรค์อยู่ทุก
 อิริยาบถ นรกทั้งหลายก็ปิดตัวมันเองไปแล้ว โดย
 อัตโนมัติ.

ข้อนี้เป็นสิ่งที่ต้องเข้าใจให้ดี ไม่ต้องไปมัวทะเลาะ
 กันกับผี ผีอบายมุขเป็นต้น, ไม่ต้องเสียเวลาไปทะเลาะกับผี
 พวกนี้; เพราะว่า ถ้ามีการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง
 แล้ว ผีพวกนี้ ก็จะลายหนีหายไปเอง.

ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง จึงมีผลตามประสงค์.

ในการสร้างแผ่นดินทอง สำเร็จด้วยแผ่นดินธรรม มีความสำเร็จในการสร้างแผ่นดินธรรม, ไม่ต้องไปมัวทะเลาะกันกับผี มันมีความสุขเต็มที่เสียแล้ว เมื่อขณะที่ทำหน้าที่. ทำหน้าที่อย่างถูกต้อง จนรู้สึกว่าการถูกต้อง ๆ ๆ พอใจ ๆ ยกมือไหว้ตัวเองได้; นี่มันเป็นสุขเต็มที่เสียแล้ว ในขณะที่กำลังทำหน้าที่ คือกำลังสร้างแผ่นดินธรรม. แผ่นดินธรรมนั้นแหละ กลายเป็นแผ่นดินทองไปในตัวมันเอง โดยไม่ต้องมีการสร้างอีกทีหนึ่งคอก. **ขอให้มีแผ่นดินธรรมที่ถูกต้อง, ยกมือไหว้ตัวเองได้อยู่ทุกระเบียดนิ้ว ทุกวินาทีเถิด, แผ่นดินทองมันก็มีขึ้นมาในตัวมันเอง ในแผ่นดินธรรม** ^๕ **นั่นเอง.**

นี่เราจะต้องสนใจในเรื่องนี้ เป็นพิเศษกว่าเรื่องใด คือเรื่องแผ่นดินธรรม. ถ้ามีธรรมอยู่ที่เนื้อที่ตัว ทุกระเบียดนิ้วทุกวินาที, รู้สึกได้รู้จักได้ โดยที่ว่าเป็นสุข เมื่อกำลังทำการงาน พอใจในการทำการงาน จนไม่มีโอกาสไปนึกถึงอบายมุข เพราะอำนาจของธรรมะ หรือ

หน้าที่ที่ถูกต้องตามธรรมะ และเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ, มีสติปัญญาโดยสมบูรณ์ ทำหน้าที่ นั้นก็เป็นสุขที่สุดเสียแล้ว หรือเป็นสุขอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่กำลังทำงาน ไม่มีจิตใจไหนที่จะวิ่งไปแส่ไปหาสิ่งที่เป็นอบายมุข แม้แต่ว่าจะระลึกนึกถึงก็ไม่มี. จิตชนิดนี้มันพอใจในธรรมะในหน้าที่, เป็นสุข อิ่มเอิบด้วยความสุข ตลอดเวลาที่ทำหน้าที่ ก็ไม่ต้องการความเพลิดเพลิดที่หลอกลวง ที่เรียกว่าอบายมุขนั้น อีกต่อไป.

ขอให้สนใจกันเป็นพิเศษ ซึ่งปรมัตถธรรม ความลับอย่างยิ่งในการปฏิบัติธรรม, ในการที่จะใช้ธรรมะเป็นเครื่องสร้างสรรค์, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะสร้างสรรค์แผ่นดินธรรม เพื่อให้เกิดแผ่นดินทอง.

ในที่นี้ก็จะสรุปความทั้งหมดได้ว่า การงานทุกชนิดทุกระดับ มีความลับในตัวเองซ่อนอยู่ เป็นปรมัตถธรรม สำหรับจะต้องรู้ จะต้องเข้าใจ, จะต้องทำให้ถูกต้อง ตามอุดมคตินั้น ๆ ซึ่งมันมีอยู่อย่างเฉียบขาด ประจำอยู่ในการงานทุกชนิด ว่าการงานนั้นจะต้องทำอย่างไร เมื่อไร โดยวิธีใด เท่าไร อย่างไร ก็ทำให้มันถูกต้อง, และจะต้องให้

ถูกฝ่าถูกท้าว. เช่นว่าจะต้องเอาแผ่นดินธรรมมาสร้างแผ่นดินทอง; ไม่ใช่เอาแผ่นดินทองมาสร้างแผ่นดินธรรม ซึ่งเป็นความรู้สึกสามัญสำนึกมากเกินไป. อย่างที่เขาพูดว่าหาเงินหาทอง แล้วจึงจะค่อยเข้าวัดเข้าวา ในบั้นปลายแห่งชีวิต อย่างนั้นมันไม่ถูกต้องกับเรื่องความลับ หรือความจริงของธรรมะข้อนี้. จะต้องปฏิบัติธรรมไม่บกพร่องในหน้าที่เสร็จแล้ว มันจึงจะได้รับผลอันน่าชื่นใจของธรรมะนั้น.

สิ่งที่เรียกว่า ธรรมะนั้น เป็นสิ่งที่ต้องรู้จักให้ถูกต้อง, ถูกต้องตามความจริงของธรรมะ โดยเฉียบขาดตามกฎของธรรมชาติ, ไม่ใช่เรื่องที่มนุษย์จะมาบัญญัติเอาว่า อย่างนี้ถูกต้อง อย่างนี้ไม่ถูกต้อง ตามความรู้สึกของมนุษย์, นั่นมันอีกเรื่องหนึ่ง มันเป็นจำพวกหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่ความจริง, ไม่ใช่ปรมัตถธรรมของธรรมชาติ เป็นเรื่องที่มนุษย์ประชุมกัน แล้วก็ว่ากันเอาเอง, เอาประโยชน์เป็นใหญ่ถือเอาประโยชน์เป็นใหญ่ อย่างนั้นมันคนละเรื่องกัน.

ธรรมะต้องมีความถูกต้องของธรรมชาติ ต้องรู้จักให้ถูกต้อง และเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลขึ้นมา;

ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มิไ้สำหรับอันวอน และขอร้อง ในฐานะ
 เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์, ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์จงมาช่วยคลบ้นตาล
 อย่างหนึ่งอย่างนี้. อย่างนี้ทำกับธรรมะไม่ได้ ธรรมะไม่รับ
 สนิบนหรือไม่รับการขอร้องอันวอนใดๆ, มีแต่ความ
 เป็นยุติธรรม ความเป็นของเที่ยงแท้แน่นอนว่า กระทำ
 ลงไปอย่างไร ผลก็จะเกิดขึ้น โดยสมควรแก่การกระทำนั้นๆ
 เสมอไป, เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เฉียบขาดอย่างนี้.

หวังว่าท่านทั้งหลาย จะรู้จักใช้แผ่นดินไทย, อันมี
 อิศระแก่กิลศ เพื่อสร้างแผ่นดินธรรม, แล้วแผ่นดินธรรม
 ก็คลอดแผ่นดินทองออกมาเอง, แล้วผู้สร้าง ผู้ประพฤติ
 ปฏิบัติอย่างถูกต้องนี้ จงอยู่กันเป็นผาสุก ทุกทิพาราตรี
 กาลเทอญ ฯ @~~~~

รายชื่อหนังสือ ชุด หมุนล้อ

อันดับ เรื่อง

พิมพ์ครั้งที่

๑. พระพุทธองค์ก่อน	๔
๒. การศึกษาคืออะไร ?	๑
๓. การงานคืออะไร ?	๑
๔. ทฤษฎีสมบัติคืออะไร ?	๑
๕. สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์	๑
๖. ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๑
๗. ปวราธมา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑
๘. ชาติในปัจจุสมุปบาท	๑
๙. ทางออกที่ ๓ แห่งยุคปัจจุบัน	๑
๑๐. การบวชคืออะไร ?	๑
๑๑. ศาสนาคืออะไร ?	๑
๑๒. ตัวตนคืออะไร ?	๑
๑๓. อานาปานสติภาวนา	๑
๑๔. ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน	๑
๑๕. คุณพระไม่ตาย	๑
๑๖. คุณพระไม่ตาย และเกิดมาทำไม ?	๑
๑๗. ความรักดี	๑
๑๘. เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า "พระเจ้า"	๑
๑๙. ครู คือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑
๒๐. การทำวัตรตามแบบโบราณ	๑
๒๑. ประมวลปรมัตถธรรมที่คนธรรมดาควรทราบ	๑
๒๒. โลกอื่น	๑
๒๓. ความเกิดแห่งทุกข์และความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑
๒๔. นิรวรณ	๒
๒๕. วันครุ	๑
๒๖. แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม	๑
๒๗. เมื่อพอใจในหน้าที่ที่กำลังกระทำ ก็มีสวรรค์ อยู่ ณ ที่นั่นเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง ก็ไม่รู้วาทน ควรจะมีหน้าที่อะไร	๑

แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม.

การปฏิบัติธรรมคือการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ.

- ธรรมะคือหน้าที่, หน้าที่คือธรรมะ.
- ธรรมะคือสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงเคารพ.
- ทุกคนต้องทำหน้าที่, หน้าที่คือ ปฏิบัติเพื่อความรอด.
- ต้องทำหน้าที่อย่างปฏิบัติธรรม.
- ระลึกบุญชารวมก่อนลงมือทำงาน.
- ทำทุกอย่างด้วยความถูกต้องและพอใจ.
- แผ่นดินธรรมทำให้เกิดแผ่นดินทอง.

แผ่นดินทองของแต่ละคนต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม.

- ผลประเสริฐจักเกิดจากมีธรรมอันถูกต้อง.
- มีธรรมกำกับจักคุ้มรับทุกหน้าที่.
- ธรรมคือหน้าที่สูงสุด กุญพระเจ้า.
- แผ่นดินเป็นไทยสมชื่อแล้ว เป็นแผ่นดินธรรมได้ง่าย.
- ปฏิบัติเพื่อสร้างแผ่นดินธรรม ต้องมีหลัก.
- ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องแล้ว ก็จะเป็นแผ่นดินธรรม.